

เรื่องเล่าหญิงรักหญิง: วิถีเพศของคู่รักสูงวัย

A Woman Loving a Woman: Gender's Ways of an Elderly Couple

กนิษฐา สุขสมัย¹ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์²

Kanitta Suksamai¹ and Phitak Siriwong²

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ thanadidi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงวัยรักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงตั้งแต่เยาว์วัยจนเข้าสู่ผู้สูงวัยและปัญหาอุปสรรคในการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงในจังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งคน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิถียัตชีวประวัติ ผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต

ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของการรักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงมีการแสดงบทบาทอย่างต่อเนื่องที่เกิดจากความรู้สึกที่แตกต่างจากคนอื่นซึ่งเกิดจากความสับสน และคิดว่าตนเองอาจเป็นหญิงรักเพศเดียวกันจนยอมรับว่าตนเองเป็นหญิงรักเพศเดียวกัน โดยเริ่มตั้งแต่ชีวิตในวัยเด็กที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากผู้หญิงมีลักษณะท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกเหมือนเพศชาย ทำให้การเปิดเผยตัวตนกับคนใกล้ชิดนั้นเป็นเรื่องที่อาจทำได้ยากลำบาก เนื่องจากต้องตัดสินใจอย่างสับสนเกี่ยวกับผลที่ตามมาในภายหลัง จนกระทั่งวัยรุ่นเริ่มมีคนรักมีความสนใจในเพศเดียวกันจึงต้องยอมเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงกับบุคคลใกล้ชิดและรอบข้างโดยเฉพาะคนรักที่สามารถเข้าใจและยอมรับในตัวตนแบบหญิงรักหญิง ทำให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมทางสังคมได้โดยไม่สนใจจนกว่าจะยอมรับความเป็นตัวตนแบบหญิงรักหญิงของตน และต้องตัดสินใจพิสูจน์ตนเองที่สามารถใช้ชีวิตเหมือนคนปกติทั่วไปได้ ซึ่งวิถีชีวิตแบบหญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นเพราะพฤติกรรมทางเพศที่เบี่ยงเบนและมีความแตกต่างไปจากสังคม แต่เมื่อเข้าสู่ผู้สูงวัยวิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะสภาพร่างกายที่เริ่มแก่ชราลง เกิดการเจ็บป่วย ต้องการคนมาคอยดูแลดูแลช่วยเหลือ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอาชีพเพื่อหารายได้ ส่วนการใช้ชีวิตประจำวันประสบการณ์ชีวิตสอนให้รู้ว่าสิ่งไหนควรทำ และสังคมยอมรับได้ของหญิงสูงวัยรักเพศเดียวกันก็สามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ผู้สูงวัยรักเพศเดียวกัน หญิงรักหญิง จังหวัดนครปฐม

Abstract

The purposes of this research were to study the lifestyle of elderly homosexual women who began to love woman since childhood until being elderly woman, the obstacles and proposed solutions in the elderly homosexual woman's livelihood in Nakhon Pathom Province. The data was collected from one selected elderly homosexual woman. This research was conducted by using qualitative research with autobiography metrology through a life history.

The results found that the life of a woman loving a woman was caused by the feelings different from others. It led to the confusion creating the thought of being homosexual and eventually accepted their identities. Started from childhood, the identity of a girl began to reveal

her boy-like appearance and emotions. The exposure of her homosexual side to intimate people was difficult because of emotional confusion with the future consequences. Until the puberty stage, she started loving a woman and revealing her true identity to intimate people especially her lover who understood and accepted the homosexual identity. Therefore, it encouraged her to face with the problems caused from conservative traditions, culture and society. She then could ignore the people's critics and proved herself to live like normal people. Nevertheless, a homosexual woman's life still has not been accepted by the society because of the deviant and different sexual behavior. Once she got older, the way of life had changed as the aging body suffered from illness needed someone to take care as well as helped support in careers and financial issue. The experiences through the lifetime had taught about the appropriate acts in the society and received the social acceptance.

Keywords: Elderly Homosexuals, Woman Loving Woman, Nakhon Pathom Province

1. บทนำ

อัตลักษณ์ทางเพศเกิดจากอิทธิพลด้านวัฒนธรรมและอุดมคติทางเพศสังคมแต่ละสังคมมีอัตลักษณ์ของความเป็นเพศหญิงเพศชายที่แตกต่างกันได้แสดงออกถึงคุณลักษณะของความเป็นเพศที่แตกต่างกัน เช่น เพศชายเป็นเพศที่อิสระมีความเด็ดขาดในการตัดสินใจและหนักแน่นชอบแสดงอำนาจในขณะที่เพศหญิงเป็นเพศที่ถูกมองว่ามีลักษณะที่ต้องถูกถนอมรักมีความเอื้อเฟื้อโอ้อ้อมอารีและเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2543) ซึ่งกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเพศจนทำให้เกิดกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศอย่างเช่น เกย์-เลสเบียน ต่างก็ดำเนินชีวิตอยู่ในครรลองที่เป็นมาตรฐานเฉพาะกลุ่ม อาจเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับหรือถูกปฏิเสธจากสังคมส่วนใหญ่ กลุ่มสังคมที่มีความหลากหลายเหล่านี้ต่างเป็นที่รู้จักเข้าใจ และได้รับการยอมรับในระดับที่ต่างกันออกไป เนื่องจากถูกกำหนดด้วยคุณค่าในระเบียบมาตรฐานทางจริยธรรม และการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน “ความเป็นอื่น” ในสังคมจึงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (บังอร เทพเทียน, 2551) นอกจากนี้ที่ผ่านมามีหญิงรักหญิงได้เคยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนมาถึงปัจจุบันสังคมก็ยังคงมีสภาพในการยอมรับค่อนข้างน้อย ซึ่งเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2545 กรมสุขภาพจิตได้ออกหนังสือรับรองทางวิชาการได้ระบุว่าความรักเพศเดียวกันไม่ผิดปกติ รวมทั้งแวดวงวิชาชีพด้านจิตวิทยาและสุขวิทยา ระดับสากลต่าง ๆ ก็ลงมติและประกาศว่าการรักเพศเดียวกันไม่ได้เป็นอาการเจ็บป่วยทางจิต หรือเป็นความผิดปกติทางจิตแต่อย่างใดมาเป็นเวลากว่า 20 ปี ในขณะที่สังคมไทยขาดการรับรู้ข้อมูลทางวิชาการกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้เกิดผลกระทบกับกลุ่มหญิงรักหญิงโดยมีความเข้าใจผิดมาโดยตลอด (สุภาณี ยাত্রา, 2548)

อย่างไรก็ตามในสังคมไทยกลุ่มรักร่วมเพศยังไม่ได้รับการยอมรับทางกฎหมายและถือว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นพฤติกรรมที่มีความเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ทำให้ถูกประณามว่าเป็นคนที่มีความวิปริตทางเพศ มีการตั้งข้อรังเกียจเคียดแค้นและถูกกีดกันในสาขาอาชีพ (ภัทรกร ธฤตอมลวัฒน์, 2550) ปัญหาพฤติกรรมทางเพศจึงเป็นปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีเพศหญิงและเพศชาย พฤติกรรมทางเพศแบบหนึ่งอาจเป็นสิ่งที่ถูกต้องและยอมรับได้ในสังคมหนึ่ง แต่อาจไม่ได้รับการยอมรับในอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทางเพศดังกล่าวเป็นเรื่องผิดประเพณี เป็นพฤติกรรมที่เกินขอบเขตของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสังคมนั้น ที่ยึดถือปฏิบัติมานานหลายชั่วอายุคน (เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกุล และ จิตต์ระพี จันทน์, 2554)

นอกจากนี้จากการศึกษาผลกระทบของหญิงรักหญิงได้รับการเปิดเผยตัวในสังคมไทยพบว่าหญิงรักหญิงเมื่อมีการเปิดเผยตัวตนอันได้แก่ 1 ทางจิตใจจะมีความสุขสบายใจ โล่งใจ แต่จะมีความวิตกกังวล ที่ต้องเป็นเป้าสายตาของผู้อื่น ถูกนินทา หรือล้อเลียน 2 อาชีพ จะทำงานได้ลำบากและไม่สะดวกใจไม่ว่าหญิงรักหญิงจะทำงานในตำแหน่งใดก็ตาม

3 ความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ยอมรับเพศสภาพหญิงรักหญิงไม่ได้ ก็มีความสัมพันธ์ห่างเหินกัน 4 การปกครองดูแลในครอบครัวมีผลอย่างมากกับความสัมพันธ์ในครอบครัว 5 ในชุมชนพบว่าหญิงรักหญิงพยายามหลีกเลี่ยงเกี่ยวข้องกับชุมชน 6 เพื่อนกลุ่มหญิงรักหญิงไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนสนิทในเรื่องการรักเพศเดียวกัน และพยายามเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อให้เข้ากับกลุ่ม แต่สุดท้ายก็ค้นพบตนเองว่าไม่สามารถเปลี่ยนมารักเพศตรงข้ามได้ (สิริลักษณ์ อังกูรพิริยะ, 2553)

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงไม่ได้เจริญงอกงามบนวัฒนธรรมบริโภคเหมือนกับความสัมพันธ์ของเกย์ หากแต่ผู้หญิงไทยจำนวนมากที่มีความเสนาหาในเพศเดียวกันจะให้ความสำคัญกับความรักและความเข้าใจ ผู้หญิงที่พบเจอคนที่เข้าใจถึงแม้จะเป็นเพศเดียวกันผู้หญิงก็พร้อมจะคบเป็นเพื่อนหรือพัฒนาความสัมพันธ์ไปเป็นคนรัก (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2556)

ปัจจุบันกลุ่มคนที่มีความแตกต่างอัตลักษณ์ทางเพศโดยเฉพาะคนรักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงยังถูกจำกัดพื้นที่ไม่ได้รับการเปิดกว้างไม่ได้การยอมรับจากคนใกล้ชิดและรอบข้าง รวมทั้งต้องถูกปฏิบัติจากสังคม และถูกจับตามองเป็นพิเศษ อาทิเช่น การแต่งกายเหมือนชาย นิสัย การพูดจาเหมือนผู้ชาย ความสัมพันธ์กับผู้หญิงซึ่งมีเพศสภาพเดียวกัน และการทำงานอาจถูกผู้ร่วมงานมองในทางที่ไม่ดี และส่งผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่มีความแตกต่างไปและเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุวิถีการดำเนินชีวิตค่อนข้างอยู่อย่างลำบากเนื่องจากขาดการดูแลสภาพร่างกายที่แก่ชราไม่แข็งแรง และการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เป็นไปอย่างอยากลำบาก การวางตัวในสังคมให้เกิดการยอมรับต้องอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างเอาตัวรอดในสังคมต่อไปได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง ความเป็นตัวตนของหญิงรักหญิงเมื่อดำรงอยู่ในสังคมและมีชีวิตที่ผ่านมาจนเข้าสู่สู่วัย รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงและวิถีชีวิตตั้งแต่เยาว์วัยจนเข้าสู่ผู้สูงวัยและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง และการดำเนินชีวิตตั้งแต่เยาว์วัยจนเข้าสู่ผู้สูงวัย
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง เพื่อนำมาเป็นแนวทางช่วยเหลือ และแก้ไข
3. นำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางสร้างความเข้าใจ และการยอมรับในสังคมต่อกลุ่มหญิงรักหญิง ให้มีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงต่อหญิงรักหญิง เกิดการปฏิบัติเท่าเทียม และสามารถปรับตัวให้อยู่กับความแตกต่างในสังคมแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมประวัติชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งในส่วนความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิม และความสัมพันธ์กับครอบครัวรัก ซึ่งครอบคลุมประเด็นบทบาทในการใช้ชีวิตทางเพศสัมพันธ์ และครอบครัว
2. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลหลัก คือคนที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงในจังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน อายุ 74 ปี ผู้วิจัยขอเรียกตัวอย่างนี้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. ข้อจำกัดในการวิจัย คือ การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะบุคคล จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งไม่ใช่ทั้งหมดของหญิงรักหญิง

2. วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเลือกใช้วิธีวิทยา (Methodology) ศึกษาอัตชีวประวัติ Autobiography และผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต Life History เป็นวิธีการหลักในการศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง ซึ่งผู้วิจัยรู้จักและคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นอย่างดีตั้งแต่ผู้วิจัยยังเป็นเด็ก ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงยินดี และเต็มใจที่เปิดเผยข้อมูลตนเอง ผู้วิจัยจะทำการสนทนาพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุนข้อมูลส่วนแรกให้เกิดความสมบูรณ์ในเนื้อหาตามวัตถุประสงค์โดยมีรูปแบบและวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตำราเอกสารต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

2. เก็บข้อมูลภาคสนามผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แนวคำถามที่มีเค้าโครงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้และข้อมูลที่นำเสนอเป็นการบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์ และบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง เพื่อสามารถถ่วงถ่วงประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างครอบคลุมและไม่ผิดพลาด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในการวิจัยในประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาและแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาของคำถามเป็นที่เข้าใจง่ายเป็นคำถามเปิดแนวคำถามทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบและผ่านการแก้ไขของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว รวมทั้งได้ใช้สมุดและเทปบันทึกข้อมูลจากประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ทุกๆคำถามอย่างละเอียด ในการสัมภาษณ์จะมีการนัดหมายล่วงหน้าก่อนเพื่อกำหนดช่วงเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากคำถามที่สัมภาษณ์และถอดเทปบันทึกเสียง นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่แยกตามประเด็นที่ศึกษาและเป็นไปตามเหตุการณ์ โดยเรียบเรียงเนื้อหาให้เป็นระบบ วิเคราะห์ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์โดยเขียนบรรยายตามข้อมูลที่ได้และตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง พร้อมกับสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคนที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง

รัจรี นพเกตุ 2542 ให้ความหมายการรักร่วมเพศ หมายถึง บุคคลที่มีความต้องการทางเพศกับบุคคลที่เป็นเพศเดียวกัน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2550) เห็นว่าบุคคลที่รักเพศเดียวกัน (Homosexual) เช่น หญิงรักหญิง ชายรักชาย หรือบุคคลที่รักสองเพศ อยู่ในกลุ่มความหมายของบุคคลที่มี “ความหลากหลายทางเพศ”

Sinnott, Megan (2008), (2011) อ้างถึงใน นฤพนธ์ ตัววิเศษ, 2556 ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมของทอมดี้ และหญิงรักหญิงในสังคมไทยสมัยใหม่นิยมตัวเองเป็นทอมกับดี้ ทอมหมายถึงผู้หญิงที่แสดงท่าทางเหมือนผู้ชายและแสดงความรักกับผู้หญิง ส่วนดี้หมายถึงผู้ชายที่แสดงความเป็นหญิงแต่สนใจเพศเดียวกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้วางอยู่บนเรื่องเพศภาวะหรือการแสดงบทบาทหญิงชายโดยทอมจะแสดงความเป็นชาย ฝ่ายรุก และดี้จะแสดงความเป็นหญิง ฝ่ายรับ ความสัมพันธ์ลักษณะนี้คล้ายกับคู่ชายหญิงที่เป็นรักต่างเพศ ซึ่ง Sinnott อธิบายว่าความสัมพันธ์ของหญิงรักหญิงจะให้ความสนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกและเป็นเรื่องส่วนตัว ซึ่งต่างไปจากคู่สัมพันธ์ของเกย์และกะเทย

Peter A. Jackson และ Nerida M. Cook 1999, อ้างถึงใน นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2556 เห็นว่านักวิชาการไทยได้อาศัยทฤษฎีเพศภาวะและเพศวิถีจากตะวันตกซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกเกิดขึ้นระหว่างทศวรรษ 2490 ถึง 2530 โดยกลุ่มจิตแพทย์และนักจิตวิทยาจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมโฮโมเซ็กชวล ซึ่งมีการแปลเป็นภาษาไทยว่า “รักร่วมเพศ” ความรู้นี้ทำให้เกิดการอธิบายว่าเกย์ กะเทย ทอมดีเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศและเป็นปัญหาสังคมรวมทั้งเชื่อว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากการรับอิทธิพลตะวันตกมิใช่เป็นพฤติกรรมที่เคยมีมาก่อนความเข้าใจนี้ถูกอธิบายร่วมกับความเชื่อเรื่องกรรมในพุทธศาสนาว่าเกย์ กะเทยทอมดีเป็นคนที่มีกรรมมาแต่ชาติก่อน ชาตินี้จึงเกิดมาผิดเพศความรู้ทางจิตเวชศาสตร์และพุทธศาสนานำไปสู่การสร้างวาทกรรมเรื่อง “ผิดเพศ” และ “ผิดธรรมชาติ” ที่แพร่หลายอยู่ในสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาเป็นความรู้กระแสหลักที่สร้างมายาคติให้กับกลุ่มเกย์ กะเทย ทอมดีมาจนถึงปัจจุบัน

ชลธิชา ศาลิคุปติ 2532 กล่าวว่า หญิงรักร่วมเพศ ที่เป็นทอมหรือทอมบอย (Tomboy) หมายความว่าผู้หญิงที่ชายแต่งตัว แต่งผม แสดงกิริยาท่าทางและทำตัวเหมือนผู้ชาย การแสดงบทบาททางเพศนั้นจะรับบทบาทของเพศชาย ผู้ที่เป็นทอมมักรู้สึกในตัวเองไม่เหมือนกัน บางคนไม่ชอบที่ตนเองมีสรีระเป็นหญิง บางคนไม่ชอบที่ตนเองมีบุคลิกภาพเป็นหญิง หรือตนเองไม่ชอบที่ตนเองมีนิสัยและรูปแบบการคิดอย่างผู้หญิง เป็นต้น ใครไม่พึงพอใจความเป็นหญิงของตนในส่วนไหนก็จะนำเอารูปแบบของชายในส่วนนั้นมาเสริมและเติมแต่งให้ตนพึงพอใจมากที่สุด บางคนเลือกที่จะแก้ไขรูปลักษณ์ภายนอก ในขณะที่บางคนเลือกที่จะเปลี่ยนตนเองในด้านความคิดเท่านั้น ดังนั้นการเป็นทอมจึงจะดูเพียงภายนอกไม่ได้

ชาย โพธิ์สิตา (2550) กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิทยา เป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ โดยมุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบเป็นหลัก

(Moran) (2005) คำว่าประสบการณ์ หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ ความฝัน ความคาดหวัง และความเชื่อ ผู้ศึกษาสามารถทำความเข้าใจจิตสำนึกโดยมุ่งความสนใจไปในสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่ในโลกกายภาพเท่านั้นแต่สามารถเป็นสิ่งที่อยู่ในจินตนาการ และความทรงจำได้ การศึกษาที่ ปราศจาก อคติใด ๆ จะทำให้ได้ความจริงที่บริสุทธิ์

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2556) กล่าวว่า ผู้หญิงไทยจำนวนมากที่มีความสนใจในเพศเดียวกันจะให้ความสำคัญกับความรัก และความเข้าใจ ผู้หญิงที่พบเจอคนที่เข้าใจถึงแม้จะเป็นเพศเดียวกัน ผู้หญิงก็พร้อมที่จะคบเป็นเพื่อนหรือพัฒนาความสัมพันธ์ไปเป็นความรัก พื้นที่สังคมที่ผู้หญิงมีน้อยกว่าชาย ทำให้เวลาส่วนใหญ่ของผู้หญิงหมดไปกับภาระหน้าที่ในครอบครัว หรือการเรียนหนังสือ ประสบการณ์ของการอยู่ในครอบครัวจึงมีผลทำให้ความสัมพันธ์กับเพศเดียวกันก่อตัวเป็นความรัก และมิตรภาพ

จากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวข้างต้นเห็นว่า คนรักเพศเดียวกันแบบหญิงรักร่วมเพศ มีท่าทีเหมือนผู้ชาย และให้ความสำคัญกับอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องส่วนตัว ตลอดจนความรัก ความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ของวิถีชีวิตในสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

3. ผลการศึกษา

1. ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงแต่แสดงลักษณะท่าทางเหมือนผู้ชาย เช่น แต่งตัวสวมเสื้อกล้ามไว้ข้างใน และสวมเสื้อเชิ้ตไว้ด้านนอก สวมกางเกงขาสั้น ถ้าไปงานที่ต้องแต่งตัวเรียบร้อยจะสวมกางเกงขายาว ครอบครองทรัพย์สิน ไม่ใช่เครื่องสำอางใด ๆ ลักษณะท่าทางเดิน พูดเหมือนชาย และชอบผู้หญิง สิ่งที่ทำไปนี้ก็เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับครอบครัวและสร้างความสนิทสนมในกลุ่มเพื่อนที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง

2. ลักษณะครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม

ผู้ให้ข้อมูลมีความแตกต่างอัตลักษณ์ทางเพศโดยเฉพาะคนรักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงมีสถานะทางเพศ (Geuger) เป็นผู้หญิง ปัจจุบัน อายุ 74 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สภาพภูมิหลังครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีพ่อ แม่ และพี่น้องรวมทั้งหมด 10 คน ผู้หญิง 7 คน และผู้ชาย 3 คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุตรคนที่ 5 มีบ้านเกิดอยู่ที่ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

ในวัยเด็กของผู้ให้ข้อมูลถูกอบรมเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละเลย ช่วงกลางวันจะอยู่กับพี่ ๆ น้อง ๆ เพราะพ่อและแม่ใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานในไร่ในนา แม่ตื่นนอนตอนเช้ามีดเพื่อเตรียมอาหารเช้าแล้วออกไปทำไร่กับพ่อ กลับมาถึงบ้านตอนมืด พ่อและแม่ปล่อยให้ผู้ให้ข้อมูลและพี่ ๆ น้อง ๆ อยู่กันตามลำพังที่บ้าน ทำให้ชีวิตในวัยเด็กของผู้ให้ข้อมูลมีความอิสระเสรีมาก ๆ โดยปราศจากผู้ใหญ่ดูแล ทุก ๆ วันวิ่งเล่นสนุกสนานกับพี่ ๆ น้อง ๆ และเด็ก ๆ เพื่อนบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกันซึ่งมีเพื่อนทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่เล่นอยู่ด้วยกัน ผู้ให้ข้อมูลมีพี่สาวคนโตเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้าโหล น้อง ๆ ทุกคนจึงต้องใส่เสื้อและกางเกงที่พี่สาวตัดเย็บเหมือนกัน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่เคยได้สวมใส่กระโปรงเหมือนเด็กผู้หญิงมาตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้ไม่ต้องการใส่กระโปรง มีอยู่บางครั้งที่แม่ซื้อกระโปรงมาให้ผู้ให้ข้อมูลใส่ แต่ผู้ให้ข้อมูลแอบนำไปฝังไว้ในโคลนตามท้องนาทุกครั้งเพื่อที่พี่สาวจะไม่ใส่ ซึ่งแม่ไม่ได้ทำอะไร ดังนั้นตั้งแต่วัยเด็กผู้ให้ข้อมูลไม่เคยสวมใส่กระโปรงชีวิตในวัยเด็กส่วนใหญ่ชอบเล่น และทำกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนผู้ชาย เช่น ยิงนก ตกปลา ชกมวย เป็นต้น รักพี่น้อง และเพื่อน ๆ มาก เมื่อโตที่พวกเขาเหล่านั้นเดือดร้อน ผู้ให้ข้อมูลเข้าไปช่วยเหลือเสมอ เช่น การยกพวกไปตีกันกับเพื่อน ๆ เป็นต้น จึงทำให้เป็นที่รักของเพื่อนฝูง

เมื่ออายุได้ 7 ปี เริ่มเข้าโรงเรียน ในสมัยนั้นโรงเรียนยังไม่มีกฎระเบียบบังคับการแต่งกายชุดนักเรียน นักเรียนสามารถใส่ชุดนักเรียน หรือชุดอะไรไปเรียนก็ได้ แต่ผู้ให้ข้อมูลเลือกที่ใส่กางเกงสีกากีขาสั้น และเสื้อเชิ้ตสีขาวไปโรงเรียนเป็นประจำ ค่อนข้างเป็นเด็กที่เรียนเก่ง ครูจึงไม่กล่าวในเรื่องการแต่งตัว ไม่ชอบเรียนวิชานาฏศิลป์ เพราะรำไม่สวย และแข็งที่อ้อมมาก ส่วนใหญ่หนีเรียนวิชานี้ และอีกทั้งชอบหนีเรียนไปเที่ยวเทศกาลงานวัดกับเพื่อนในกลุ่มบ่อย ๆ ถึงแม้ถูกจับได้โดนครูและพ่อแม่ทำโทษก็ไม่สนใจ ช่วงในวัยเรียนชอบทำกิจกรรมเหมือนเด็กผู้ชาย ไม่ชอบเล่นตุ๊กตา ไม่ชอบเล่นร่าเชียร์กีฬาสี แต่ชอบเล่นกีฬาเหมือนผู้ชายอย่างเช่น ฟุตบอล เป็นต้น

เรียนจบประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่ออายุได้ประมาณ 13 ปี จึงออกจากโรงเรียน เพราะไม่อยากเรียนหนังสืออยากช่วยพ่อแม่ทำไร่ ทำนา และมีความรู้สึกต้องการหาเงินได้ด้วยตัวเอง และไม่ต้องการเป็นภาระให้กับพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่ก็ชอบ เพราะต้องการคนมาช่วยทำงาน และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาพ่อแม่เรียกใช้แต่ผู้ให้ข้อมูลทำงานทุกอย่างเหมือนที่ผู้ชายทำ เช่น ดายหญ้า ขุดดิน รดน้ำต้นไม้ สมัยก่อนใช้กระบวยผูกติดกับท่อนไม้แล้วตักน้ำจากท้องร่องสวนเพื่อรดน้ำต้นไม้ ทำนา เป็นต้น ในช่วงนี้ยังไม่มีความรักไม่เคยคิดเรื่องนี้ เพราะยังเห็นว่ายังเป็นเด็กอยู่ ต้องการงานเพื่อแบ่งเบาภาระพ่อแม่ ไม่ต้องการให้พ่อแม่ลำบาก

ช่วงวัยรุ่น อายุประมาณ 17-18 ปี ผู้ให้ข้อมูลคิดเรื่องการแสดงออกทางเพศของตนเอง บางครั้งก็สับสนในชีวิต ไม่มีใครให้คำปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบหญิงรักหญิงของตน การเกิดความรู้สึกแตกต่างจากคนอื่นเกิดการสงสัย และคิดว่าตนเองอาจจะเป็นหญิงรักเพศเดียวกัน และเกิดการยอมรับว่าตนเองเป็นหญิงรักเพศเดียวกัน ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ยอมเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงว่ารักเพศเดียวกัน ช่วงวัยรุ่นต้องขาดความรักเพราะสังคมยังไม่ยอมรับกับการที่หญิงรักหญิงด้วยกัน ถึงแม้ต้องการความรักและอยากรู้ความรู้สึกระหว่างหญิงกับหญิงเป็นอย่างไร เนื่องจากสังคมรอบข้างที่ผู้ให้ข้อมูลพักอาศัยอยู่นั้นไม่ค่อยเอื้อการใช้ชีวิตคู่แบบหญิงรักหญิง จนกระทั่งวัยรุ่นจึงยอมรับและเปิดเผยตนเองกับบุคคลใกล้ชิด และเริ่มมีความรักเพศเดียวกันและมีพฤติกรรมทางเพศแบบวัยรุ่นหญิงรักเพศด้วยกัน ผู้ให้ข้อมูลมีความสนใจทางเพศกับเพศเดียวกันและพยายามค้นหาผู้หญิงที่มาเป็นคนรักแบบวัยรุ่นหญิงรักเพศด้วยกัน จากนั้นเป็นต้นมาแม้ว่าคนภายนอกมองตนในแง่ลบว่ามีความผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ ก็ไม่ทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปได้

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่เป็นผู้หญิงด้วยกัน ผู้ให้ข้อมูลให้ความสนิทสนมกับเพื่อนหญิงด้วยกันที่ไม่ใช่คู่รักของตนเองได้ แต่มีผู้หญิงบางคนก็ไม่ต้องการคบกับผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากไม่ยอมรับ เพราะเป็นสิ่งแปลกประหลาด นิสัยเหมือนผู้ชาย ซึ่งไม่เหมือนผู้หญิงทั่วไปก็เลยไม่ยอมรับสูงส่งด้วย

3. ความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเปิดเผยตัวตน

ช่วงเข้าสู่วัยรุ่นอายุประมาณ 20 ปี ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกที่ผู้ชายชอบเอาไรต์เอาเปรียบมากจนเกินไป ไม่สนใจความรู้สึกของผู้หญิง ไม่เข้าใจชีวิตของผู้หญิง ผู้ชายมักคิดแต่เรื่องการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าการคบกันด้วยความรัก อีกทั้งผู้ชายในปัจจุบันไม่สามารถดูแลผู้หญิงได้และชอบเลือกคบกับผู้หญิงที่ทะเลาะหลาย ๆ คน ผู้ชายบางคนก็หลอกผู้หญิงให้ผู้หญิงดูแล ไม่มีความเป็นผู้นำ

รักครั้งแรกของผู้ให้ข้อมูลเป็นความรักของผู้หญิงที่รักผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงคนนี้มีหน้าตาสวยงาม เรียบร้อย รักสงบ และนิสัยดี มีอายุมากกว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบ 10 ปี ได้รู้จักกันขณะที่ฝ่ายหญิงมางานทำบุญบ้านของเพื่อนบ้าน ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกชอบผู้หญิงคนนี้นัก เพราะมีนิสัยดี ไม่พูดมากเหมือนผู้หญิงที่พบเจอทั่ว ๆ ไป และไม่มีปฏิกิริยาปฏิเสธ หรือรังเกียจ ยอมรับและเข้าใจ จริงใจและซื่อสัตย์ตลอดเวลา 3 ปีที่คบกัน ระยะแรกที่คบกันต่างฝ่ายต่างเป็นรักแรก จึงวางตัวไม่กล้าว่าต้องทำตัวอย่างไรบ้าง ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ชีวิตคนรักมากขึ้นพอกบกันไปเรื่อย ๆ และสนิทสนมกันมากขึ้น เริ่มจับมือ นอนหนุนนั่งตักมั่งโรมิ่งหยอกล้อกันแซวกันหวานมาก และปรึกษากันทุกเรื่อง มีความอบอุ่น และมีความสุขมาก ตอนนั้นมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนโชคดีที่สุดที่มีคนรักที่เป็นได้ทั้งพี่ เพื่อน เรียกได้ว่าเป็นทุกอย่าง คนรักจึงมีความสำคัญในชีวิตมาก และได้ใช้ชีวิตคู่จนถึงปัจจุบัน ตลอดเวลาที่คบกันมักมีคนอื่นนั้นคนนั้นมาช่วยอยู่ตลอด และพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายก็รู้เห็นมาตลอด แต่ไม่ได้ห้ามอะไร

ผู้ให้ข้อมูลปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาของครอบครัวกับคนรักเสมอ จนในที่สุดผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถทนกับปัญหาภายในครอบครัวได้ จึงตัดสินใจหนีไปอยู่บ้านคนรัก ที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งพ่อแม่ของคนรักไม่ได้รังเกียจผู้ให้ข้อมูลเลยแม้แต่น้อย เพราะว่ามีรู้จักคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลมาก่อน พ่อแม่คนรักเป็นคนรักสงบ ชอบทำบุญ และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป คนรักเป็นคนที่ว่านอนสอนง่าย ไม่เคยประพฤติตัวไม่ดี ไม่กินเหล้า สูบบุหรี่ ช่วยพ่อแม่ทำงาน หาเลี้ยงในครอบครัว ตลอดเวลาที่อยู่กับคนรัก ผู้ให้ข้อมูลได้ช่วยทำงานทุกอย่าง เพื่อช่วยเลี้ยงดูครอบครัวของคนรักอย่างเต็มที่ เช่น ขับรถสองแถว รับส่งผู้โดยสาร และขับรถรับจ้างทั่วไป เป็นต้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลก็สามารถทำงานในอาชีพเหล่านี้ได้ดี เพราะเกรงคนรอบข้างและผู้มาใช้บริการมองว่าตนทำงานได้ไม่ดีเทียบเท่าผู้ชาย

ผู้ให้ข้อมูลยอมรับว่าตนเองชอบผู้หญิงไม่ชอบผู้ชาย และไม่เคยมีความต้องการแต่งกายเหมือนผู้หญิง บางคนมองว่าตนเป็นคนแปลกประหลาด ทำในสิ่งที่ผิดประเพณี วัฒนธรรมของสังคมไทย

ผู้ให้ข้อมูลต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงกับคนใกล้ชิด โดยเฉพาะคนรักเพราะต้องการให้คนรักยอมรับความเป็นตัวตนที่แท้จริง หวังให้คนรักคอยให้กำลังใจ เพื่อสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้จากกรดำเนินชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมทางสังคม โดยไม่สนใจที่บุคคลภายนอกยอมรับความเป็นตัวตนแบบหญิงรักหญิงของตนหรือไม่ ผู้ให้ข้อมูลไม่ค่อยมีความรู้สึกและไม่สนใจในความคิดเห็นของบุคคลภายนอกที่มองตนเป็นคนแปลกประหลาด มีความแตกต่างทางเพศ ซึ่งการเปิดเผยตนเองต่อพ่อแม่ พี่น้อง และบุคคลใกล้ชิดเป็นเรื่องที่อาจทำได้ยากลำบากมาก เพราะต้องผ่านการตัดสินใจที่สับสนเกี่ยวกับผลที่ตามมาภายหลังและหากคนใกล้ชิดยอมรับความเป็นตัวตนของตนได้ก็คงไม่มีปัญหาอะไร แต่หากว่าคนใกล้ชิดต่อต้านก็ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตแบบหญิงรักหญิง จึงรู้สึกลำบากใจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป เนื่องจากการดำรงชีวิตอยู่แบบผู้หญิงรักผู้หญิง คนในสังคมส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับมากนัก เพราะมีพฤติกรรมทางเพศเบี่ยงเบน และแตกต่างจากคนอื่น

4. การเติมเต็มชีวิตในครอบครัวให้สมบูรณ์

เมื่ออายุ 35 ปี ผู้ให้ข้อมูลอยู่กับคนรักมาเป็นเวลา 15 ปี ได้ปรึกษาเพื่อรับบุตรบุญธรรมมาเลี้ยงโดยหวังให้ลูกช่วยดูแลเมื่อยามแก่เฒ่า จึงได้ยื่นเรื่องขอรับเด็กผู้หญิงจากสถานรับเลี้ยงเด็กมาเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งขณะนี้

บุตรบุญธรรมอายุได้ 30 ปี มีสามีเป็นชาวต่างชาติ และมีลูกสาวที่น่ารัก 1 คน ปัจจุบันบุตรบุญธรรมคนนี้ก็มาอยู่ด้วยกันพร้อมครอบครัว

ชีวิตในปัจจุบันได้อยู่กินกับคนรักมา 50 กว่าปี การใช้ชีวิตแบบหญิงรักหญิงในสังคมวัฒนธรรมของไทยได้ยอมรับมากกว่าอดีตที่ผ่านมา สภาพทางเพศที่แตกต่างและรักชอบผู้หญิงซึ่งเป็นเพศเดียวกันไม่ถือเป็นเรื่องที่น่าแปลกเพราะมีการวางตัว และประพฤติตัวอย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับใคร

5. ชีวิตในช่วงวัยสูงอายุ

ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลอายุ 73 ปี และคนรักอายุ 83 ปีทั้งคู่ร่างกายอ่อนแอ เจ็บป่วยบ่อย มีโรคประจำตัว ความดันโลหิตสูง กระดูกเริ่มเสื่อมเดินมากไม่ไหว เมื่อมีเวลาผู้ให้ข้อมูลและคนรักก็พาไปรักษาที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน โดยใช้สิทธิ์ของผู้สูงอายุเข้ารับการรักษารักษาฟรี ช่วงนี้ต้องเริ่มออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงปรับวิธีออกกำลังกายให้เหมาะกับวัย เช่นเดิน ยกแขน เป็นต้น และรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ทาน 3 มื้อ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสจัด อายุมากขึ้นก็ต้องดูแลสุขภาพร่างกายมากขึ้นตามที่หมอบอกมา โดยมีลูกสาวบุญธรรมคอยช่วยเหลืออยู่ข้างๆ

ประกอบอาชีพรับจ้างตามแต่จะมีคนมาว่าจ้าง แต่ก็ไม่ค่อยมีงานเท่าไรเพราะคนที่มาจ้างเห็นว่าอายุมากขึ้นกลัวทำงานไม่ไหว ผู้ให้ข้อมูลไม่ชอบอยู่บ้านเฉยๆ เมื่อมีเวลาวางจะช่วยคนรักทำงานบ้าน ปลูกผักสวนครัวกินเอง เป็นต้น แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งที่หลังคาบ้านรั่ว ผู้ให้ข้อมูลได้ปีนขึ้นไปจนหลังคาเพื่อซ่อมหลังคา แต่สุดท้ายตกลงจากหลังคา ต้องใส่เฝือกอยู่หลายเดือน เพราะคิดว่าตนสามารถทำได้

ความสัมพันธ์ในครอบครัวผู้ให้ข้อมูลกับคนรักดูแลเอาใจใส่กันและกัน ยามเจ็บป่วยก็พาไปหาหมอต่างคนต่างดูแลช่วยเหลือกัน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายนอกนั้น มีทั้งพวาคอซี้ซิงกันและกัน ร่วมกิจกรรมในชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น หรือเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำอาหาร ทำขนม เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนมองโลกในแง่ดี และมีสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว คอยช่วยเหลือเพื่อนบ้านปรึกษาหารือกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ชีวิตมีความสุขไม่เกิดความเครียด และเมื่อถึงวันพระก็พาคนรักไปทำบุญที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งเป็นที่พึ่งทางใจที่ดี

บริเวณที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีความสะดวกสบายเพราะอยู่ใกล้ตลาด สถานีนอนมัย และอาศัยอยู่ในบริเวณที่ติดกับญาติพี่น้อง จึงไม่วิตกกังวลในความไม่ปลอดภัย

6. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยที่รักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิง

1. เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตในช่วงที่ค้นพบว่าตัวเองเป็นหญิงรักหญิง ซึ่งมีความแตกต่างจากคนอื่นในสังคม ไม่มีใครให้คำแนะนำหรือปรึกษา ทำให้การเปิดเผยตัวตนกับคนใกล้ชิตนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยากลำบาก เนื่องจากต้องตัดสินใจโดยลำพัง ไม่มีใครให้คำแนะนำและปรึกษา จึงมีความสับสนต่อการตัดสินใจกับผลที่ตามมาในภายหลัง เมื่อเข้าสู่วัยเริ่มความรักกับผู้หญิงที่เป็นเพศเดียวกัน จึงตัดสินใจยอมเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงกับบุคคลใกล้ชิดและรอบข้าง โดยเฉพาะคนรักที่สามารถเข้าใจและยอมรับในตัวตนแบบหญิงรักหญิง ทำให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมทางสังคมได้โดยไม่สนใจคนภายนอกจะยอมรับความเป็นตัวตนแบบหญิงรักหญิงของตน และต้องพิสูจน์ตนเองว่าสามารถใช้ชีวิตเหมือนคนปกติทั่วไปได้

2. การใช้ชีวิตในช่วงทำงานหลังจากตัดสินใจไม่เรียนต่อเพื่อช่วยเหลือครอบครัว และคนรัก จึงตัดสินใจหางานทำ ซึ่งงานส่วนใหญ่เป็นงานที่ผู้ชายทำ เช่น ขับรถสองแถวรับส่งผู้โดยสาร และขับรถรับจ้างทั่วไป เป็นต้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลก็สามารถทำงานในอาชีพเหล่านี้ได้ดี แต่ก็กังวลคนรอบข้างและผู้มาใช้บริการมองว่าทำงานได้ไม่ดีเทียบเท่าผู้ชาย

3. การใช้ชีวิตคู่อยู่กับคนรัก ผู้ให้ข้อมูลมีความสับสนอย่างมาก กลัวคนรักรังเกียจ และไม่ยอมรับตัวตนแท้จริงของตน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศแตกต่างไปจากสังคม แต่สามารถพิสูจน์ให้คนรักได้รู้ถึงความเอาใจใส่ความไว้นื้อเอื้อใจที่มีต่อกัน จนทำให้คนรักยอมรับในตัวตนที่แท้จริงของตนได้

4. การที่ต้องตกเป็นเป้าสายตาของคนในสังคม อีกทั้งสังคมยังไม่ยอมรับ กับตัวตนที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูลแบบหญิงรักหญิง จึงต้องดำเนินชีวิตอยู่อย่างปิดบังตนเอง มีพื้นที่อยู่ในสังคมอย่างจำกัด การเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงทำแต่เฉพาะกับคนรักหรือคนในครอบครัว จึงไม่สนใจคนภายนอกยอมรับความเป็นตัวตนแบบหญิงรักหญิงของตนหรือไม่ และคิดว่าต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำมาหากิน และประกอบอาชีพสุจริตก็เพียงพอ

5. ชีวิตช่วงสูงวัยของผู้ให้ข้อมูลได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาในการวางตัวเพื่อเข้าสังคม แต่บางกลุ่ม โดยเฉพาะเพศชายไม่ยอมรับ บุคลิก นิสัยลักษณะท่าทางการแต่งกาย การพูด แต่ไม่ได้สร้างความลำบากใจในการดำเนินชีวิต เพราะให้ความสำคัญกับคนรักและครอบครัว ที่เข้าใจความรู้สึกและยอมรับตัวตนที่แท้จริงของตน ตลอดจนให้คำปรึกษาและช่วยเหลือแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

6. ปัญหาเรื่องของสุขภาพร่างกายที่แก่ชราซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาต้องทำงานหนักมาตลอด และไม่คอยดูแลร่างกายให้ดี พออายุมากขึ้นร่างกายไม่แข็งแรงมีโรคประจำตัวต้องไปหาหมออยู่ประจำ

4. อภิปรายผล

1. ผู้ให้ข้อมูลมีคนรักเป็นหญิง คนรักที่เป็นหญิงไม่มีปฏิกิริยาปฏิเสธ หรือรังเกียจในตัวตนที่แท้จริงยอมรับและเข้าใจ จริงใจและซื่อสัตย์ต่อกันตลอดเวลาที่คบกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนฤพนธ์ ต้วงวิเศษ (2556) เห็นว่าผู้หญิงจำนวนมากมีความเสน่हांในเพศเดียวกันจะให้ความสำคัญกับความรักและความเข้าใจ ผู้หญิงที่พบเจอคนที่เข้าใจ ถึงแม้จะเป็นเพศเดียวกัน ผู้หญิงก็พร้อมที่จะคบหาเป็นเพื่อน หรือพัฒนาความสัมพันธ์ไปเป็นคนรัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ไชยมงคล 2555 ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางเพศสภาพและพื้นที่ของ หญิงรักหญิงในสื่อนวนิยาย พบว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครทั้ง 5 เรื่อง เป็นเพศสภาพของหญิงรัก หญิงที่เลือกรักผู้หญิง ผ่านความรู้สึก ความรู้ ทัศนคติเรื่องเพศ และความรัก ยอมรับในเพศหญิงของตัวเอง มีความรักที่มั่นคง จริงใจ และซื่อสัตย์ ที่สำคัญมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และคู่รักแบบหญิงรักหญิงจะมีความสัมพันธ์ที่ยาวนาน สอดคล้องกับแนวคิด Simon และ Gagnon (1967) พบว่า การอยู่ร่วมกันของคู่เลสเบี้ยนมักเป็นไปในลักษณะความผูกพัน มีความอนุรักษนิยมในค่านิยมแบบผิวเดียวเมียวเดียว มีความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนยาวนาน และอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความเป็นเพื่อนและมิตรภาพมากกว่าบนพื้นฐานเรื่องเพศ

2. ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าผู้ชายชอบเอาไรต์เอาเปรียบมากจนเกินไปไม่แคร์ความรู้สึกของผู้หญิง ไม่เข้าใจชีวิตของผู้หญิง ผู้ชายในปัจจุบันไม่สามารถดูแลผู้หญิงได้ ไม่มีความเป็นผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ไชยมงคล (2555) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางเพศสภาพและพื้นที่ของหญิงรักหญิงในสื่อนวนิยายพบว่าอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครทั้ง 5 เรื่องเป็นเพศสภาพของหญิงรักหญิงที่เลือกรักผู้หญิงผ่านความรู้สึกความรู้สึกความรู้สึก ทัศนคติเรื่องเพศ และความรักบุคลิกภาพการแสดงออกเป็นแบบผู้หญิงธรรมดาที่มีบุคลิกภาพดี มีความเป็นผู้ชาย มีหน้าที่การงานที่ดี มุ่งมั่นจริงจังกับการทำงาน ยอมรับในเพศหญิงของตัวเองและปฏิเสธการเป็นผู้ชาย มีความรักที่มั่นคงจริงใจ และซื่อสัตย์ที่สำคัญมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเนื่องจากเป็นเพศเดียวกัน ส่วนพื้นที่ทางสังคมของหญิงรักหญิงประกอบด้วยพื้นที่ส่วนตัว เช่น บ้านห้องพัก ส่วนใหญ่ครอบครัวไม่ยอมรับและต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนทัศนคติสังคมเป็นพื้นที่ที่สามารถเปิดเผยตนเองได้มากที่สุด

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลมีคนรักเป็นหญิงจะถูกคนรอบข้างและสังคมไม่ยอมรับในความแตกต่างทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บังอร เทพเทียน (2556) พฤติกรรมแบบหญิงรักหญิงจะถูกคนในครอบครัว มีญาติ มีเพื่อน และอาชีพ การงานและคนในสังคมส่วนใหญ่มองว่ามีความแตกต่างคือความพึงพอใจในเพศเดียวกัน ซึ่งการไม่ยอมรับที่จะมีความสัมพันธ์กับเพศชายของหญิงรักหญิง และการไม่ยอมรับที่มีความสัมพันธ์กับเพศหญิงของชายรักชาย เป็นการขบถต่อกฎเกณฑ์ที่ปลูกฝังมาของครอบครัวในอันที่จะไม่ได้ทำหน้าที่ผลิตและเลี้ยงดูสมาชิกใหม่รวมทั้งยังต้องเผชิญกับการถูกจับตามอง ถูกสอดส่อง หรือควบคุมพฤติกรรมจากคนในครอบครัวที่ต้องการจะให้ตนเปลี่ยนแปลงความรู้สึก หรือพฤติกรรม

กลับไปเป็นหญิง หรือผู้ชายที่อยู่ในกรอบเดิมที่ครอบคร้วคาดหวัง

3. ชีวิตในปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลมองว่าพฤติกรรมการใช้ชีวิตแบบหญิงรักหญิงในสังคมวัฒนธรรมของไทยได้รับการยอมรับมากกว่าอดีตที่ผ่านมา สภาพทางเพศที่แตกต่าง และรักชอบผู้หญิงซึ่งเป็นเพศเดียวกันไม่ถือเป็นเรื่องที่น่าแปลก มีการวางตัวในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมไม่เคยไปสร้างความเดือดร้อนให้กับใคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sonya Andermarh 2000 อ้างถึงใน ปลินดา ระมิงค์วงศ์, 2550 การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมส่งผลให้เรื่องที่เกี่ยวข้องหญิงรักหญิงทอมกลับกลายเป็นเรื่องสาธารณะไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไปแต่การแสดงออกทางเพศของหญิงรักหญิงต้องเป็นไปในแนวทางที่ดีและถูกต้องเหมาะสมตามหลักการรูปแบบของเรื่องเพศที่ชอบธรรมในแต่ละสังคมอันจะไม่ทำให้สังคมนั้นเกิดความเสื่อมเสีย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ศิริพิชัยคม 2557 ศึกษาภาพสะท้อนของหญิงรักหญิงผ่านนิตยสาร @ tom actz REFLECTION OF LESBIAN IN THE MAGAZINE @ TOM ACTZ ผลการวิจัยพบว่านิตยสารเล่มนี้มีส่วนกระตุ้นทำให้สถาบันครอบครัวเกิดการยอมรับและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของหญิงรักหญิงซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต

4. ช่วงชีวิตสูงวัยคนรักและครอบครัวเข้าใจความรู้สึกและยอมรับตัวตนที่แท้จริงของตน ซึ่งคนรักและครอบครัวสามารถพูดคุยให้คำปรึกษาปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้ ปัญหาอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกมล วรพงษ์ 2553 ศึกษา การสร้างตัวตนทางสังคมของกลุ่มหญิงรักหญิงในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษานักศึกษาหญิงรักหญิง วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปกร ผลการวิจัยไม่พบว่าเกิดการไม่ยอมรับจากครอบครัวและเพื่อน ๆ และต่างมีความรักความเข้าใจในตัวตนเป็นอย่างดี

5. สรุปผลการศึกษา

1. กลุ่มหญิงรักหญิงถูกมองเป็นเป้าสายตาของคนในสังคม และสังคมยังไม่ยอมรับตัวตนที่แท้จริงแบบหญิงรักหญิง กลุ่มหญิงรักหญิงต้องอยู่อย่างปิดบังตนเอง มีพื้นที่อยู่ในสังคมอย่างจำกัด การเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงจะทำแต่เฉพาะกับคนรักหรือคนในครอบครัว จึงไม่สนใจที่คนภายนอกจะยอมรับความเป็นตัวตนแบบหญิงรักหญิงของตนหรือไม่ แต่ถ้าครอบครัวและคนรัก เพื่อนสนิทสามารถยอมรับได้ก็จะไม่สนใจความรู้สึกใคร แต่ก็ทำได้ยากหากว่าคนเหล่านี้ต่อต้านหรือมองว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนทางเพศ

2. การดำเนินชีวิตของหญิงรักหญิงในผู้สูงวัย เชื่อว่าการใช้ชีวิตคู่อยู่กับคนที่รักและได้แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยคอยช่วยเหลือดูแลกันอย่างใกล้ชิดทำให้การใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ทำให้ไม่สร้างความรู้สึกที่อัดอั้นใจในการใช้ชีวิตคู่เพราะสามารถเข้าใจชีวิตของผู้หญิงด้วยกันได้เป็นอย่างดีถึงแม้ว่าจะมีความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่ชัดเจนและการมีคนรักเป็นเพศเดียวกันเป็นเรื่องปกติ แม้ว่าจะขัดกับสภาพสังคมที่ไม่ยอมรับก็ตาม

3. วิถีชีวิตของกลุ่มหญิงรักหญิงปัจจุบันสังคมเริ่มหันมารู้เปิดใจยอมรับมากขึ้นประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจสังคมรวมถึงวัฒนธรรมทำให้คนในสังคมไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวเรื่องส่วนตัวมากเท่าไรนัก รวมทั้งยังถูกลบเลือนความคิดว่าคนในกลุ่มหญิงรักหญิงนั้นเป็นเรื่องผิดแปลกประหลาดเหมือนอย่างในอดีต ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนใกล้ชิดโดยเฉพาะครอบครัวลดความกดดัน และยอมรับความเป็นตัวตนของกลุ่มหญิงรักหญิงน้อยลงกว่าอดีตที่ผ่านมา

4. ปัญหาอุปสรรคชีวิตช่วงสูงวัยของหญิงรักหญิงได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาในการวางตัวเพื่อเข้าสังคม แต่มีกลุ่มโดยเฉพาะเพศชายไม่ยอมรับ บุคลิก นิสัยลักษณะท่าทางการแต่งกาย การพูด แต่ไม่ได้สร้างความลำบากใจในการดำเนินชีวิต เพราะให้ความสำคัญกับคนรักและครอบครัว ที่เข้าใจความรู้สึกและยอมรับตัวตนที่แท้จริงของตน ซึ่งคนรักและครอบครัวสามารถพูดคุยให้คำปรึกษาปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้ ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของสุขภาพร่างกายที่แก่ชรา และการประกอบอาชีพในช่วงสูงวัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สังคมและคนรอบข้างควรทำความเข้าใจ และส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มหญิงรักหญิงที่สูงวัย และให้ความสำคัญในศักดิ์ศรี และความเป็นตัวตนของกลุ่มหญิงรักหญิง อีกทั้งสังคมควรเปิดพื้นที่สำหรับกลุ่มหญิงรักหญิงให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่มองว่าเป็นผู้มีความเบี่ยงเบนทางเพศ จิตไม่ปกติ
2. ผู้สูงอายุหญิงที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันควรได้รับการส่งเสริมสุขภาพทางร่างกายที่ดี และให้คำปรึกษาเพื่อลดอัตราความเสี่ยงจากโรคภัยไข้เจ็บที่มากับอายุที่สูงวัย
3. ควรส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันมิให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมของกลุ่มหญิงรักหญิง
4. ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุหญิงรักหญิง ได้รับสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ดูแลสุขภาพอนามัย ให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ และเข้าถึงการบริการทางสังคม ตลอดจนจัดหาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ไม่เลือกปฏิบัติในความแตกต่างทางเพศ เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลและช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว

ข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดหญิงรักหญิงในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนักเรียน และกลุ่มวัยทำงาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันแบบหญิงรักหญิงและเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจให้เกิดการยอมรับของคนรอบข้างและสังคมต่อไป
2. ควรศึกษาถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุของกลุ่มหญิงรักหญิงที่พึงได้รับ เช่น สิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนดูแลด้านสวัสดิการสังคม เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันให้กับผู้สูงอายุของกลุ่มหญิงรักหญิง

6. บรรณานุกรม

- กรกมล วรพงษ์. 2553. ศึกษาการสร้างตัวตนทางสังคมของกลุ่มหญิงรักหญิงในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษา นักศึกษาหญิงรักหญิง วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2550. สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- จุฑามาศ ไชยมงคล. 2555. ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางเพศสภาพและพื้นที่ของหญิงรักหญิงในลือนวนนิตย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรภัทร วงศ์อ้าย. 2550. กระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์ของหญิงรักร่วมเพศ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลธิชา ศาลิคุปติ. 2532. กระบวนการพัฒนาและธำรงเอกลักษณ์ของหญิงรักร่วมเพศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. 2556. พื้นที่ของเพศนอกรอบในสังคมไทย ในมิติการเมืองและวัฒนธรรม. บทความ-ข่าวทางมานุษยวิทยาศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรองค์การมหาชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2538. ผู้ยิ่งผู้หญิง ในหมายเหตุวัฒนธรรมร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- ปลินดา ระมิงค์วงศ์. 2550. เรื่องเพศนอกร่างงาน: การต่อรองด้านเพศวิถีของผู้หญิงไทยชนชั้นกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์. 2543. การสร้างการปรับเปลี่ยนความเป็นเพศและจินตนาการทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นชาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร และ จิตต์ระพี จันแก้ว. 2554. **ครอบครัวศึกษาและความปลอดภัยในชีวิต ฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วังอักษร.
- รัจรี นพเกตุ. 2542. **มนุษย์: จิตวิทยาทางเพศ**. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- สุภาณี ยาดรา. 2548. **การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของกลุ่มหญิงรักหญิงผ่านสื่อเว็บไซต์ในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุไลพร ชลวิไล. 2545. **ตัวตนในเรื่องเล่า: การต่อรองทางอัตลักษณ์ของหญิงรักหญิง**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิริลักษณ์ อังกูรพิริยะ. 2553. **ผลกระทบที่หญิงรักหญิงได้รับการเปิดเผยตัวในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารยา ศิริพยัคฆ์. 2557. **ศึกษาภาพสะท้อนของหญิงรักหญิงผ่านนิตยสาร @ tom actz REFLECTION OF LESBIAN IN THE MAGAZINE @ TOM ACTZ**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Sinnott, Megan. 2008. **The Romance of the Queer: the Sexual and Gender Norms of Tom and Dee in Thailand in Martin, Fran and Others eds. Asiapacific Queer: Rethinking Genders and Sexualities**. Chicago: University of Illinois Press.
- Simon, W. and Gagnon, J.H. (1967). **Sexual Deviance**. New York: Harper and Row.
- Jackson, Peter A. and Cook, Narida M.eds.. 1999. **Genders and Sexualities in Modern Thailand**. Chiang Mai: Silkworm Books.